

Working Paper 2022.2.6.10

- Vol 2, No 6

MỘT SỐ ĐỀ XUẤT THúc ĐẨY GIẢNG DẠY TIẾNG ANH PHÁP LÝ THEO MÔ HÌNH THỰC HÀNH NGHỀ NGHIỆP TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC NGOẠI THƯƠNG

Trần Thị Kim Ngân¹

Sinh viên K59 Luật thương mại quốc tế
Trường Đại học Ngoại thương, Hà Nội, Việt Nam

Đặng Thị Thương

Sinh viên K59 Luật thương mại quốc tế
Trường Đại học Ngoại thương, Hà Nội, Việt Nam

Ngô Thế Vũ

Sinh viên K60 Luật kinh doanh quốc tế
Trường Đại học Ngoại thương, Hà Nội, Việt Nam

Vũ Kim Ngân

Giảng viên Khoa luật
Trường Đại học Ngoại thương, Hà Nội, Việt Nam

Tóm tắt

Bài viết này nghiên cứu tổng quan về mô hình giảng dạy tiếng Anh pháp lý, kinh nghiệm của các trường đại học trên thế giới và một số trường đại học ở Việt Nam trong việc xây dựng chương trình đào tạo tiếng Anh pháp lý, thực trạng giảng dạy tiếng Anh pháp lý tại trường Đại học Ngoại thương từ đó đưa ra một số đề xuất thúc đẩy giảng dạy tiếng Anh pháp lý theo mô hình thực hành nghề nghiệp tại trường đại học Ngoại thương.

Từ khóa: Tiếng Anh pháp lý, mô hình giảng dạy, thực hành nghề nghiệp, Đại học Ngoại thương

SOME PROPOSALS TO PROMOTE TEACHING LEGAL ENGLISH AT FOREIGN TRADE UNIVERSITY

Abstract

This article provides an overview of the legal English teaching model, experience of universities around the world and some universities in Vietnam in building legal English training programs, current state of teaching legal English at Foreign Trade University in order to offer some recommendations to promote legal English teaching at Foreign trade university.

Keywords: Legal English, models of teaching, professional practice, Foreign Trade University

¹ Tác giả liên hệ, Email: ngankhanh090802@gmail.com

1. Sự cần thiết giảng dạy tiếng Anh pháp lý tại các cơ sở đào tạo luật

Về cơ bản, tiếng Anh là ngôn ngữ được nói ở nhiều nước nhất trên thế giới và tiếng Anh pháp lý là ngôn ngữ phổ biến nhất được người hành nghề luật sử dụng trong lĩnh vực luật quốc tế nói chung và luật kinh doanh quốc tế nói riêng (British Study Centers, 2020). Do đó, việc am hiểu tiếng Anh pháp lý, nhất là trong lĩnh vực luật kinh doanh quốc tế, có vai trò đặc biệt quan trọng với luật sư, chuyên gia pháp lý và những người hành nghề trong lĩnh vực này. Bên cạnh đó, so với tiếng Anh phổ thông, tiếng Anh pháp lý là ngôn ngữ khó hiểu và phức tạp hơn nên cần có chương trình đào tạo riêng và chuyên sâu dành cho sinh viên luật. Việc trau dồi tiếng Anh pháp lý đối với sinh viên luật là cơ sở quan trọng để phát triển kỹ năng nghiên cứu, khả năng tự học suốt đời trong lĩnh vực luật nói chung và luật kinh doanh quốc tế nói riêng. Ví dụ, khi nghiên cứu về vấn đề bất khả kháng và phòng ngừa rủi ro bất khả kháng trong thương mại quốc tế, ngoài việc tìm hiểu các quy định tại Bộ luật dân sự Việt Nam 2015 và Luật thương mại 2005, người nghiên cứu cũng cần phân tích các quy định của Công ước Viên năm 1980 về hợp đồng mua bán hàng hoá quốc tế, Bộ nguyên tắc Unidroit về hợp đồng thương mại quốc tế, quy định của các nước theo hệ thống pháp luật Anh – Mỹ hay các bài nghiên cứu của các học giả trên thế giới để có thể hiểu sâu và tiếp cận vấn đề theo các góc nhìn khác nhau. Do đó, người nghiên cứu cần công cụ là tiếng Anh pháp lý để có khả năng đọc, hiểu và áp dụng các văn bản pháp luật quốc tế, quy định pháp luật của các quốc gia khác nhau, hoặc mở rộng hiểu biết thông qua những bài viết của các chuyên gia quốc tế để trau dồi kiến thức và kỹ năng hành nghề. Phần viết dưới đây trình bày các mô hình giảng dạy tiếng Anh pháp lý tại các cơ sở đào tạo luật trên thế giới và tại Việt Nam, từ đó đưa ra những đề xuất cho chương trình giảng dạy tiếng Anh pháp lý theo mô hình thực hành nghề nghiệp tại Trường Đại học Ngoại thương.

2. Các mô hình đào tạo tiếng Anh pháp lý trên thế giới và tại Việt Nam

2.1. Đào tạo tiếng Anh pháp lý trên thế giới

Khi nhắc tới định nghĩa của tiếng Anh pháp lý, các học giả Hoa Kỳ gọi đây là Ngôn ngữ Luật (Language of the Law), cụm từ này sau đó được định nghĩa là các từ vựng pháp lý, nhóm từ thuộc ngành luật học cũng như toàn bộ hệ thống từ ngữ và cách diễn đạt (bao gồm cả thuật ngữ và khái niệm) được sử dụng trong các khía cạnh của pháp luật (Vlasenko, 2016). Ngoài ra, Ngôn ngữ Luật lại được chia nhỏ thành Ngôn ngữ Hợp đồng, Ngôn ngữ Luật sư, Ngôn ngữ Thẩm phán... Từ đây, có thể hiểu, giảng dạy tiếng Anh pháp lý là quá trình giới thiệu với người học về những thuật ngữ, khái niệm của ngành Luật học, của Ngôn ngữ Luật và những cấu thành của nó.

Ở các nước có tiếng Anh là ngôn ngữ bản địa, cụ thể như Vương Quốc Anh, Hoa Kỳ và Úc, tiếng Anh pháp lý được đào tạo như một kỹ năng nghề nghiệp trong cả 3 mô hình/cấp học: LLB (Cử nhân Luật); LLM (Thạc sĩ Luật) và JD (Juris Doctor). Để theo học chương trình luật tại các nước nói tiếng Anh, hầu hết sinh viên (kể cả sinh viên quốc tế) đều đã phải đạt được những trình độ tiếng Anh nhất định. Vì vậy, giảng dạy tiếng Anh pháp lý ở các nước kể trên thường không đề cao yếu tố dạy ngôn ngữ, nghĩa là giảng viên sẽ không tập trung vào việc giới thiệu các thuật ngữ, khái niệm mà học viên sẽ phải tự tra cứu những thuật ngữ này trong thời gian tự học. Phần lớn thời gian, người học sẽ được làm quen với việc sử dụng ngôn ngữ pháp lý (cho nhiều mục đích và ở nhiều dạng khác nhau) qua các hoạt động đào tạo kỹ năng: Kỹ năng soạn thảo hợp đồng (sử dụng ngôn ngữ pháp lý ở dạng viết); kỹ năng tranh tụng (sử dụng ngôn ngữ pháp lý ở dạng nói), kỹ năng nghiên cứu (sử dụng ngôn ngữ pháp lý để đọc, tìm kiếm

và áp dụng án lệ)... Phần viết dưới đây trình bày các mô hình đào tạo tiếng Anh pháp lý tại một số cơ sở đào tạo luật điển hình trên thế giới, ở cả châu Mỹ, châu Âu và châu Á.

2.1.1. Trường Luật thuộc Đại học Harvard - Harvard Law School (Hoa Kỳ)

Về mức độ phân bổ tín chỉ, các học phần tiếng Anh pháp lý chiếm từ 7 đến 10% số lượng tín chỉ của sinh viên năm nhất. Cụ thể, đối với năm thứ nhất của chương trình đào tạo tiến sĩ, các học phần về tiếng Anh pháp lý chiếm 4 tín chỉ trong tổng số 36 – 39 tín chỉ (Harvard Law School, 2020). Trong khi đó, tỷ lệ này trong chương trình đào tạo thạc sĩ là 2 tín chỉ trong tổng số 23-28 tín chỉ. Học phần chủ yếu được giảng dạy cho cả hệ cử nhân và sau đại học là Học phần Nghiên cứu và Viết pháp lý dành cho học viên năm nhất (The First-Year Legal Research and Writing Program) (Harvard Law School, 2022, tr10) tập trung phát triển kỹ năng viết và soạn thảo văn bản cho người học. Qua một loạt các bài tập có tính liên kết với nhau, chương trình này cung cấp cho sinh viên những hiểu biết về các phương pháp và kỹ năng được luật sư sử dụng khi nghiên cứu pháp lý, định khung hình phạt, soạn thảo văn bản pháp lý và tranh tụng. Chương trình này được chia ra thành 7 phần nhỏ (First Year Legal Research and Writing 1A; First Year Legal Research Writing 1B; First Year Legal Research and Writing 2A... đến First Year Legal Research and Writing 7B), mỗi phần sẽ được phụ trách chính bởi 2 giảng viên khác nhau với sự hỗ trợ của đội ngũ trợ giảng. Về phương pháp giảng dạy, học viên sẽ được yêu cầu tự chuẩn bị trước các bản thảo của bản ghi nhớ, cũng như các tài liệu khác (cả dạng trên giấy và điện tử) để trao đổi trong các buổi thảo luận. Các buổi thảo luận sẽ được tổ chức hàng tuần với sự tham gia của giảng viên và đội ngũ trợ giảng.

Bên cạnh đó, Trường còn có các học phần nâng cao Nghiên cứu, Viết và Phân tích pháp lý II (Legal Research, Writing and Analysis II) hay Nghiên cứu pháp lý nâng cao (Advanced Legal Research) (Harvard Law School, 2022, tr363) tập trung chủ yếu vào việc phát triển kỹ năng viết cho người học. Phương pháp giảng dạy sẽ là kết hợp giữa giảng dạy trực tiếp và thực hành nhằm giúp học viên có những kinh nghiệm thực tế trong các hoàn cảnh, tình huống khác nhau. Cụ thể, trong khoá học Nghiên cứu pháp lý nâng cao (Advanced Legal Research), ngoài hình thức giảng dạy truyền thống, học viên sẽ được thực hiện những nghiên cứu (cả đơn giản và phức tạp) trong lĩnh vực pháp lý với nhiều công cụ tra cứu khác nhau.

2.1.2. Trường Luật thuộc Đại học Washington - Washington University in St. Louis, School of Law (Hoa Kỳ)

Học phần tiếng Anh pháp lý được giảng dạy tại trường Luật thuộc Đại học Washington chủ yếu là Viết pháp lý và kéo dài 2 học kỳ. Các bài tập viết dành cho người học trong kỳ đầu tiên bao gồm các văn bản trao đổi trong quá trình làm việc (ví dụ: quyết định, thông báo, tờ trình...) và thư tư vấn khách hàng. Kỳ học thứ hai tập trung vào giảng dạy kỹ năng viết thuyết phục và phản biện. Trong kỳ học này, bài tập dành cho người học là các biên bản thỏa thuận, tóm tắt vụ án và các buổi tranh biện.

Về đề cương, học phần Viết pháp lý có thể sử dụng đề cương thiết kế theo học kỳ, theo tháng, theo tuần, hoặc theo từng vấn đề/bài tập. Đối với trường Luật Washington, đề cương được thiết kế theo từng bài tập được giao tới người học trong toàn bộ học kỳ.

Về phương pháp giảng dạy, giảng viên giảng dạy khóa Viết pháp lý tại trường Luật thuộc Đại học Washington chú trọng thiết kế hiệu quả bài tập viết dành cho người học. Thiết kế bài tập viết hiệu quả là yếu tố quan trọng giúp đạt được các mục tiêu của các khóa đào tạo Viết pháp lý. Sau khi thiết kế bài tập, hình thức giao bài tập tới người học cũng là một yếu tố quan

trọng. Hình thức giảng viên giao bài tập cho người học được thực hiện tương tự như hình thức thông báo trong một công ty luật. Thông báo “công việc” từ Luật sư cấp cao (giảng viên) tới các luật sư cấp dưới (người học). Hình thức và nội dung của thông báo được thiết kế sao cho giống với thực tiễn nhất để người học không cảm thấy đây là một bài tập mà thực tế đây là công việc họ giải quyết.

2.1.3. Đại học Manchester - The University of Manchester (Vương Quốc Anh)

Tại Anh, các kỹ năng liên quan tới tiếng Anh pháp lý như kỹ năng viết pháp lý hầu hết không được các trường đưa vào chương trình khung hay coi là một học phần bắt buộc đối với các sinh viên đại học. Đại học Manchester là một trong số ít những trường nằm trong top 10 đại học tốt nhất tại Anh (U.S. News, 2022) đã đưa kỹ năng pháp lý trở thành một phần bắt buộc của chương trình học cử nhân Luật.

Về số lượng tín chỉ, học phần Pháp luật đại cương và kỹ năng pháp lý (Introduction to Law and Legal Skills) chiếm tới 30 trên tổng số 120 tín chỉ của sinh viên năm nhất. Đây là học phần về pháp luật đại cương có phần giảng dạy về kỹ năng pháp lý cho người học. Học phần được chia thành các phần nhỏ với mục đích chung là giới thiệu cho sinh viên về các khái niệm pháp lý cơ bản, đồng thời phát triển các kỹ năng pháp lý và học thuật quan trọng cần thiết cho hoạt động nghiên cứu như kỹ năng tra cứu, học tập độc lập và kỹ năng giao tiếp. Riêng phần kỹ năng pháp lý – là một phần nhỏ của học phần, các nội dung được giảng dạy là kỹ năng tìm kiếm và sử dụng các nguồn của pháp luật, kỹ năng trích dẫn trong các văn bản pháp lý, giới thiệu về các kỹ năng pháp lý khác và kỹ năng giải quyết vấn đề trong lĩnh vực pháp lý. Về phương pháp, học phần này sử dụng phương pháp giảng dạy truyền thống kết hợp với các Workshops rèn luyện khả năng thuyết trình, mootng hay tham gia vào các tình huống giả định.

2.1.4. Đại học Wollongong - University of Wollongong (Úc)

Tại đại học Wollongong (1 trong 20 đại học tốt nhất tại Úc theo US News), các kỹ năng về tiếng Anh pháp lý được đưa vào 2 học phần trong năm nhất và năm hai của chương trình đại học. Mỗi học phần đều chiếm 6 trên tổng số 48 tín chỉ của một năm học.

- Học phần Kỹ năng pháp lý (Legal Skills) và học phần Kỹ năng pháp lý nâng cao (Advanced Legal Skills)

Về nội dung giảng dạy, học phần Kỹ năng pháp lý tập trung vào các kỹ năng quan trọng và cốt lõi của ngành Luật như tra cứu, trích dẫn và giao tiếp (bằng văn bản và lời nói). Đồng thời, chương trình cũng sẽ đề cập đến các nguồn chính và phụ của luật để phục vụ cho việc tra cứu. Cụ thể, nội dung đào tạo của học phần sẽ tập trung vào: Tầm quan trọng của kỹ năng giao tiếp đối với việc thực hành pháp luật; kỹ năng viết rõ ràng, ngắn gọn bằng ngôn ngữ đơn giản (plain language) và sắp xếp cấu trúc lập luận văn bản một cách mạch lạc và thuyết phục; tầm quan trọng của việc điều chỉnh phong thái giao tiếp phù hợp với đối tượng và hoàn cảnh cụ thể; kỹ năng trích dẫn và tài liệu tham khảo pháp lý chính xác và kỹ năng sử dụng các nguồn luật chính và các nguồn luật thứ cấp để đem lại hiệu quả cho việc tra cứu pháp lý. Trong khi đó, học phần nâng cao trong năm thứ hai sẽ xây dựng dựa trên các kỹ năng đã học của học phần trước đó. Khóa học sẽ tập trung vào các kỹ năng soạn thảo pháp lý và giải quyết tranh chấp. So với học phần Kỹ năng pháp lý cơ bản, học phần nâng cao được bổ sung thêm các nội dung về Các phương pháp giải quyết tranh chấp chính và lựa chọn phương pháp phù hợp để giải quyết các tranh chấp khác nhau; các nguyên tắc và kỹ năng hòa giải và kỹ năng tranh tụng tại tòa (University of Wollongong, 2022).

Về phương pháp giảng dạy, điểm nổi bật của học phần thể hiện ở phương pháp đánh giá khi các kỹ năng được đánh giá riêng biệt, tập trung vào mục tiêu trọng tâm của học phần. Trong học phần Kỹ năng nâng cao, kỹ năng viết/soạn thảo (drafting) chiếm 20%, kỹ năng giải quyết tranh chấp chiếm 40% và kỹ năng thương lượng và tranh tụng tại tòa chiếm 30% và chuyên cần chiếm 10% tổng số điểm của học phần.

2.1.5. Trường Luật Đại học Quốc gia Singapore (Singapore)

Chương trình đào tạo của Trường Luật - Đại học quốc gia Singapore yêu cầu hoàn thành tối thiểu 160 - 164 tổng số tín chỉ trong 4 năm học. Trong đó bao gồm 12 học phần Tiếng Anh pháp lý, tương đương 55 tín chỉ. Những học phần về Tiếng Anh pháp lý chủ yếu tập trung vào các kỹ năng như: Phân tích (Analysis), Nghiên cứu (Research), Giao tiếp (Communication), Đàm phán (Negotiation), Hòa giải (Mediation)...được chia thành các học phần bắt buộc và tự chọn (National University of Singapore - Faculty of Law, 2022).

Nhóm học phần bắt buộc: Phân tích, Nghiên cứu và Giao tiếp pháp lý (Legal Analysis, Research & Communication) 8 tín chỉ, tương đương 5% toàn chương trình đào tạo. Môn này được giảng dạy liên tục trong 2 kỳ học của năm thứ nhất.

Nội dung giảng dạy: Chủ yếu tập trung phát triển kỹ năng phân tích, nghiên cứu và kỹ năng viết, nói pháp lý. Trong học kỳ 1, học phần tập trung vào rèn luyện kỹ năng phân tích và giao tiếp pháp lý, cũng như giới thiệu cho sinh viên các kỹ năng nghiên cứu pháp lý cơ bản. Trong học kỳ 2, học phần tập trung vào phát triển kỹ năng nghiên cứu pháp lý độc lập và phản biện. Các bài tập và bài kiểm tra sử dụng các vụ việc/vụ án thực tế, như bản án, hay phán quyết của tòa án là phương tiện để sinh viên rèn luyện các kỹ năng pháp lý.

Phương pháp giảng dạy chính: Giảng dạy kiến thức trực tiếp trên lớp (chiếm 40%) và hướng dẫn thực hành (chiếm 60%), lấy người học làm trung tâm, tập trung phát triển những kỹ năng pháp lý cơ bản.

Cơ chế kiểm tra: Kiểm tra, đánh giá người học trong suốt quá trình học tập. Trong đó, Hướng dẫn/Hội thảo chiếm 27%, Bài luận cuối kỳ chiếm 60%, các hình thức kiểm tra nhanh khác chiếm 13%

Nhóm học phần tự chọn: Các học phần tự chọn về Tiếng Anh pháp lý được chia thành 2 nhóm, tập trung đào tạo về các kỹ năng Pháp lý (Skills) và kỹ năng Nghiên cứu Pháp lý (Research).

Giảng viên giảng dạy các học phần về Tiếng Anh pháp lý bao gồm cả giảng viên Singapore, Trung Quốc, Mỹ. Những giảng viên này đều có bằng cử nhân về chương trình đào tạo cử nhân, thạc sỹ chuyên ngành Luật bằng Tiếng Anh. Bên cạnh đó, về cơ sở vật chất, lớp học Tiếng Anh pháp lý là những lớp nhỏ có đầy đủ ánh sáng dành cho giảng dạy ngoại ngữ và có mạng internet; Phòng Lab luyện tiếng; Thư viện có sách luật viết bằng tiếng Anh; Internet và các thiết bị hỗ trợ khác như: đài, loa, đĩa CD, phần, bút viết bảng, máy đèn chiếu, bảng xoay, giấy cỡ to, máy vi tính nhằm đáp ứng đầy đủ nhu cầu học tập của người học.

2.1.6. Mô hình đào tạo tiếng Anh pháp lý của Khoa Luật Đại học Hong Kong

Chương trình đào tạo của Khoa Luật - Đại học Hồng Kong yêu cầu hoàn thành 240 tổng số tín chỉ trong 4 năm học. Trong đó bao gồm 6 học phần liên quan đến Tiếng Anh pháp lý, mỗi học phần tương đương 6 tín chỉ. Các học phần về Tiếng Anh pháp lý chủ yếu tập trung vào

2 kỹ năng Viết (Writing) và Nghiên cứu (Research), được chia thành các học phần thuộc nhóm học phần bắt buộc và học phần tự chọn (The University of Hongkong - Faculty of Law, 2022).

Nhóm học phần bắt buộc: Nhóm học phần Tiếng Anh pháp lý bắt buộc có tổng 12 tín chỉ (tương đương 5% Chương trình đào tạo) gồm 2 học phần: Nghiên cứu và Viết Pháp lý I (Legal research and writing I) 6 tín chỉ và Viết và Nghiên cứu pháp lý II (Legal research and writing II) 6 tín chỉ. Trong đó, môn Viết và Nghiên cứu pháp lý I được mở vào kỳ đầu tiên của năm học thứ nhất và môn Viết và Nghiên cứu pháp lý II được mở vào kỳ 2 của năm học thứ 2.

Nhóm học phần tự chọn: Các học phần tự chọn đào tạo Tiếng Anh pháp lý bao gồm 4 môn, mỗi môn 6 tín chỉ, tương đương với tổng 24 tín chỉ: Giáo dục thực hành pháp luật (Clinical legal education), Mooting và giải quyết tranh chấp (Mooting and dispute resolution), Hướng dẫn Nghiên cứu I (Guided research I), và Hướng dẫn Nghiên cứu II (Guided research II). Các học phần nêu trên được mở vào cả hai kỳ học của năm học thứ 3 và năm học thứ 4.

Các học phần sẽ tập trung phát triển những kỹ năng pháp lý mang tính chất thực hành cho người học như Kỹ năng diễn án, Nghiên cứu pháp lý, Viết pháp lý bằng cách giải quyết những vấn đề, vụ án, tình huống thực tế.

Học liệu của những học phần Tiếng Anh pháp lý được xây dựng dựa trên những vụ việc, vụ án thực tế như những Bản ghi các cuộc họp của các tổ chức, Sắc lệnh, Bản án của Tòa. Bên cạnh đó, giảng viên là những người học đã hoàn thành xuất sắc khóa học Tiếng Anh pháp lý, có bằng Thạc sỹ các chuyên ngành Luật liên quan bằng tiếng Anh. Ngoài ra, trợ giảng có thể tham gia giảng dạy một số chủ đề nhất định, ví dụ như cách trích dẫn hoặc lập kế hoạch nghiên cứu. Trợ giảng cũng đưa ra những định hướng, nhận xét đối với các bài viết của người học trong quá trình thực hiện bài tập.

2.2. Đào tạo tiếng Anh pháp lý tại Việt Nam

2.2.1. Nhận định chung

Tại Việt Nam, trong những năm gần đây chương trình đào tạo Luật tại các trường Đại học, Cao đẳng đã lần lượt bổ sung, phát triển, triển khai đào tạo tiếng Anh pháp lý với đa dạng tên gọi học phần khác nhau. Đa số chương trình đào tạo các ngành luật nói chung tại các trường Đại học triển khai ít nhất từ 2 đến 3 tín chỉ học phần liên quan đến tiếng Anh pháp lý với đa dạng các tên gọi học phần như. Với các chuyên ngành mang tính quốc tế như “Luật thương mại quốc tế”, “Luật quốc tế”, chương trình học sẽ bao gồm nhiều học phần liên quan đến Tiếng Anh pháp lý với thời lượng đào tạo kéo dài nhiều hơn, có thể chiếm đến 14 tín chỉ trong chương trình học bao gồm các học phần đào tạo tiếng Anh pháp lý cơ bản và một số học phần nâng cao hơn như: “Tiếng Anh pháp lý nâng cao”; “Kỹ năng lập luận và viết dành cho nghề luật”; “Kỹ năng tranh tụng của nghề luật” (giảng dạy bằng tiếng Anh). Bên cạnh đó, một số trường đại học đào tạo Tiếng Anh pháp lý dựa trên chuyên ngành học của sinh viên, ví dụ như các học phần Tiếng Anh chuyên ngành Luật hành chính, Tiếng Anh chuyên ngành Luật kinh doanh, Tiếng Anh chuyên ngành Luật thương mại quốc tế. Như vậy nhìn chung đào tạo Tiếng Anh Pháp lý tại Việt Nam phát triển đa dạng, tập trung nhiều vào học các từ ngữ, thuật ngữ trong các văn bản pháp lý chính thống và Tiếng Anh dùng giao tiếp pháp lý để sinh viên hiểu ý nghĩa các thuật ngữ và áp dụng sử dụng trong thực tế.

2.2. Nghiên cứu các mô hình đào tạo tiếng Anh pháp lý điển hình tại Việt Nam

2.2.1. Trường Đại học Luật Hà Nội

Khoa Luật Trường Đại học Luật Hà Nội đào tạo các chuyên ngành bao gồm Ngành Luật; Ngành Luật kinh tế; Ngành luật thương mại quốc tế. Khối kiến thức toàn khóa của các chuyên ngành này đều bao gồm 129 tín chỉ được triển khai giảng dạy trong 8 học kỳ, tương đương 4 năm học. Trong phạm vi nghiên cứu của đề tài, tác giả tập trung phân tích học phần đào tạo Tiếng Anh pháp lý trong chuyên ngành Luật thương mại quốc tế.

Chuyên ngành Luật thương mại quốc tế, chương trình học bao gồm 14 tín chỉ liên quan đến giảng dạy Tiếng Anh pháp lý, tương đương hơn 10% toàn chương trình đào tạo với các tên gọi học phần: Tiếng Anh pháp lý 1 (3 tín chỉ); Tiếng Anh pháp lý 2 (3 tín chỉ); Tiếng Anh pháp lý 3 (2 tín chỉ); Tiếng Anh pháp lý nâng cao 1 (3 tín chỉ) và Tiếng Anh pháp lý nâng cao 2 (3 tín chỉ) (Trường Đại học Luật Hà Nội, 2022).

Về tiến trình đào tạo, sinh viên được triển khai học Tiếng Anh pháp lý 1 ở ngay học kỳ 1 của năm nhất, các học phần Tiếng Anh pháp lý 2,3 được giảng dạy vào học kỳ 3,4. Đối với học phần Tiếng Anh pháp lý nâng cao, sinh viên sẽ học vào học kỳ 5 và học kỳ 7.

- Học phần Tiếng Anh pháp lý 1, 2, 3

Về nội dung giảng dạy chương trình Tiếng Anh pháp lý 1, 2, 3 bao gồm 34 chủ đề khác nhau trong các lĩnh vực pháp luật điều chỉnh, cung cấp hơn 2000 từ mới cùng nhiều thuật ngữ pháp lý thông dụng. Sinh viên được tập trung đào tạo 4 kỹ năng chính: nghe, nói, đọc, viết.

- Học phần Tiếng Anh pháp lý nâng cao 1, 2

Về nội dung giảng dạy học phần Tiếng Anh pháp lý nâng cao 1,2 bao gồm Tiếng Anh pháp lý liên quan đến Liên hợp quốc (UN), Tổ chức Thương mại Thế giới (WTO), các hiệp định thương mại Tự do (FTA) và các hiệp định đầu tư quốc tế (IIA) và Tiếng Anh pháp lý liên quan đến xung đột pháp luật, hợp đồng mua bán hàng hóa quốc tế và các hợp đồng quốc tế khác, Incoterm, trọng tài thương mại quốc tế...Đào tạo Tiếng Anh pháp lý ở hai học phần này tập trung vào kỹ năng nghe, nói trong bối cảnh luật thương mại quốc tế.

Tài liệu sử dụng cho dạy và học là tài liệu mở, bao gồm giáo trình chính chứa đựng kiến thức cơ sở, luyện tập kỹ năng, kết hợp với nguồn tài liệu truy cập từ internet và các nguồn tài liệu thu thập từ thực tiễn ứng dụng ngôn ngữ Tiếng Anh luật. Đa số giáo trình chính và giáo trình tham khảo là giáo trình nước ngoài. Giảng viên giảng dạy Tiếng Anh pháp lý đều là giảng viên Việt Nam. Giáo viên thực hiện giảng dạy phải có bằng cử nhân tiếng Anh và bằng cử nhân luật, có nhiều kinh nghiệm giảng dạy cho sinh viên luật ở Việt Nam.

2.2.2. Khoa Luật trường Đại học Cần Thơ

Khoa Luật trường Đại học Cần Thơ đào tạo 3 chuyên ngành Luật: Luật hành chính, Luật thương mại và Luật tư pháp. Khối kiến thức toàn khóa của 3 chuyên ngành này bao gồm 114-115 tín chỉ. Học phần đào tạo Tiếng Anh pháp lý của các chuyên ngành này là như nhau với tên gọi học phần: “*Thuật ngữ pháp lý-Tiếng Anh*” (Legal Terminology in English), chiếm 02 tín chỉ bắt buộc trong chương trình học (Trường Đại học Cần Thơ, 2022). Học phần được kết cấu đan xen hai nội dung: (i) giới thiệu hệ thống pháp luật Việt Nam bằng Tiếng Anh và (ii) giới thiệu hệ thống pháp luật một nước khác bằng Tiếng Anh. Về phương pháp giảng dạy, học phần giảng dạy kết hợp các phương pháp: định hướng, trình bày, thảo luận nhóm và thuyết trình.

Tài liệu học tập bao gồm giáo trình chính chứa đựng kiến thức cơ sở kết hợp với nguồn tài liệu mở bên ngoài. Giảng viên giảng dạy học phần *Thuật ngữ pháp lý-Tiếng Anh* đều là giảng

viên Việt Nam. Giáo viên thực hiện giảng dạy phải có bằng cử nhân tiếng Anh và bằng cử nhân luật, có nhiều kinh nghiệm giảng dạy cho sinh viên luật ở Việt Nam.

2.2.3. Khoa Luật trường đại học Tài nguyên và môi trường

Trường Đại học Tài nguyên và môi trường đào tạo chuyên ngành Luật. Khối kiến thức toàn khóa của chuyên ngành này bao gồm 130 tín chỉ triển khai giảng dạy trong 08 học kỳ tương đương với 4 năm học. Sinh viên chuyên ngành Luật được đào tạo Tiếng Anh pháp lý ở học phần: “*Tiếng anh chuyên ngành*” (*English for law*) (Trường Đại học Tài Nguyên và môi trường, 2021). Đây là học phần thuộc kiến thức cơ sở ngành bắt buộc chiếm 03 tín chỉ, được triển khai giảng dạy vào học kỳ 2 của năm 2.

Về nội dung giảng dạy, học phần gồm 10 chương, cung cấp vốn từ vựng cơ bản và cần thiết về các chủ đề chuyên ngành luật như Luật hợp đồng, Luật tra tấn, Luật Hình sự; Luật doanh nghiệp; Luật thương mại; Luật bất động sản; Luật quốc tế; Luật so sánh. Sinh viên phát triển kỹ năng đọc hiểu các văn bản, tài liệu chuyên ngành; kỹ năng viết và dịch thuật cơ bản sử dụng các từ vựng và kiến thức chuyên ngành luật.

Phương pháp giảng dạy kết hợp giữa các phương pháp thuyết trình, thảo luận, làm việc nhóm, tình huống và tự học có hướng dẫn. Tài liệu học tập bao gồm giáo trình chính chứa đựng kiến thức cơ sở kết hợp với nguồn tài liệu mở bên ngoài. Điểm khác biệt là giảng viên giảng dạy học phần “*Tiếng anh chuyên ngành*” (*English for law*) là giảng viên công tác tại Bộ môn Ngoại ngữ của trường.

3. Một số đề xuất thúc đẩy giảng dạy tiếng Anh pháp lý theo mô hình thực hành nghề nghiệp tại Trường Đại học Ngoại thương

3.1. Đánh giá về mô hình giảng dạy tiếng Anh pháp lý trên thế giới và tại Việt Nam

3.1.1. Ưu điểm

Về ưu điểm của các mô hình đào tạo trên thế giới, học phần tiếng Anh pháp lý được đặc biệt chú trọng và có thể chiếm tới 40% số lượng tín chỉ của học viên trong một năm học. Ngoài ra, tiếng Anh pháp lý cũng được coi là một kỹ năng của ngành Luật và được giảng dạy song song với các kỹ năng khác như kỹ năng phân tích, tra cứu, viết pháp lý hay kỹ năng tranh tụng. Đồng thời, phương pháp giảng dạy tại các mô hình tiêu biểu trên thế giới cũng đang được xây dựng theo hướng đề cao tính ứng dụng, định hướng nghề nghiệp với nhiều hoạt động thực hành, giải quyết tình huống thực tế, workshop, mootng. Các phương pháp đánh giá khác nhau cũng được xây dựng để phù hợp với mục tiêu môn học như: Đánh giá học viên theo thang 2 bậc (Credit/Fail) thay vì thang 4 bậc như các môn học chuyên ngành (Honors/Pass/Low Pass/Fail); đánh giá dựa trên từng kỹ năng trong mục tiêu của môn học. Quan trọng hơn cả, các mô hình đào tạo trên thế giới không chỉ chú trọng đến đào tạo tiếng Anh pháp lý tại cấp bậc cử nhân mà tiếng Anh pháp lý được coi là một kỹ năng tiên quyết, được đào tạo xuyên suốt cả ở cấp bậc cao học. Ngoài các học phần cơ bản mang tính bắt buộc, các trường đại học trên thế giới còn khuyến khích sinh viên, học viên tham gia vào các học phần đào tạo tiếng Anh pháp lý và kỹ năng nâng cao. Để đạt được mục tiêu đào tạo, ngoài yếu tố về nội dung, phương pháp giảng dạy, yếu tố về cơ sở vật chất cũng rất được chú trọng tại các mô hình đào tạo tiêu biểu trên thế giới, các cơ sở vật chất như phòng Lab phục vụ cho việc thực hành, thư viện có sách Luật bằng tiếng Anh, các thiết bị hỗ trợ như loa, đài, thiết bị trình chiếu và mạng internet được coi là các yếu tố thiết yếu đối với việc giảng dạy tiếng Anh pháp lý. Ngoài ra, các công cụ, phần mềm hỗ trợ cho việc

giảng dạy như các phần mềm học online cũng được các trường đại học sử dụng nhằm đảm bảo hiệu quả cao nhất cho môn học.

Tiếp đó, các mô hình đào tạo tiếng Anh pháp lý tại Việt Nam cũng có nhiều điểm mạnh. Cụ thể, các học phần tiếng Anh pháp lý ở Việt Nam được thiết kế tập trung vào việc giảng dạy các thuật ngữ pháp lý, đồng thời, sinh viên được đào tạo dựa trên 4 kỹ năng: Nghe, nói, đọc, viết, trong đó, kỹ năng viết được chú trọng hơn cả. Ngoài ra, về phương pháp giảng dạy, tại Việt Nam, tiếng Anh pháp lý được đào tạo theo chủ đề tương ứng với các ngành Luật như Luật hợp đồng, Luật Hình sự; Luật doanh nghiệp... Đồng thời, phương pháp giảng dạy truyền thống cũng được kết hợp linh hoạt với các phương pháp mới như thuyết trình, thảo luận, làm việc nhóm, tình huống hay tự học có hướng dẫn.

3.1.2. Nhược điểm

Nhìn chung, mô hình đào tạo Tiếng Anh pháp lý của những trường Đại học lớn có thâm niên đào tạo ngành Luật trên thế giới đều khá hợp lý. Những học phần mang tính bắt buộc và tự chọn đều giúp người học định hướng, rèn luyện các kỹ năng pháp lý từ cơ bản đến nâng cao. Tuy nhiên, qua quá trình nghiên cứu, nhóm tác giả nhận thấy mô hình chương trình đào tạo Tiếng anh pháp lý ở nước ngoài và Việt Nam vẫn ít nhiều tồn tại những nhược điểm.

Đối với nhóm các Trường Đại học đào tạo ngành luật trên thế giới, nhiều Trường còn chưa chú trọng nhiều việc đào tạo Tiếng anh pháp lý cũng như những kỹ năng pháp lý cơ bản. Cụ thể, số lượng học phần đào tạo Tiếng anh pháp lý bắt buộc của một số Trường Đại học ở nước ngoài chỉ chiếm 5% tổng số tín chỉ, trong khi đó số học phần đào tạo Tiếng anh pháp lý tự chọn lại khá nhiều (chiếm 10% tổng số tín chỉ). Với số lượng này, người học chỉ đủ để được hướng dẫn về những kỹ năng pháp lý cơ bản, chưa mang tính đào tạo chuyên sâu. Việc các học phần đào tạo Tiếng anh pháp lý được chuyển thành học phần tự chọn một phần giúp người học có thể linh hoạt, tự do trong định hướng nghề nghiệp, nhưng mặt khác lại tạo thành sự không đồng nhất về việc rèn luyện các kỹ năng pháp lý cơ bản cho người học.

Tương tự với nhóm mô hình đào tạo Tiếng Anh pháp lý Việt Nam, số học phần đào tạo Tiếng Anh pháp lý ở một số Trường Đại học chỉ chiếm 2-3% tổng số tín chỉ của chương trình đào tạo. Với số lượng 1-2 học phần, người học gần như chỉ mới tiếp cận các kỹ năng Tiếng Anh pháp lý ở mức độ rất cơ bản. Thời gian thực hành hạn chế, nên người học chưa có cơ hội thực hành, rèn luyện các kỹ năng khác như kỹ năng phân tích, tra cứu, viết pháp lý hay kỹ năng tranh tụng bằng Tiếng Anh.

Bên cạnh đó, xét về giảng viên trực tiếp giảng dạy các học phần Tiếng Anh pháp lý tại một số Trường Đại học đào tạo ngành Luật tại Việt Nam. Việc các giảng viên dạy những học phần này đến từ khoa Ngoại ngữ mà không phải từ khoa Luật không đảm bảo được tính chuyên môn sâu về Luật.

3.2. Một số đề xuất cho Trường Đại học Ngoại thương

Từ việc nghiên cứu mô hình đào tạo tiếng Anh pháp lý của các cơ sở đào tạo luật trên thế giới và tại Việt Nam, nhóm tác giả đưa ra một số đề xuất nhằm thúc đẩy giảng dạy tiếng Anh pháp lý theo mô hình thực hành nghề nghiệp tại trường Đại học Ngoại thương:

Thứ nhất, về thời lượng và nội dung giảng dạy, cần tăng số tín chỉ đào tạo Tiếng Anh pháp lý, đặc biệt các chuyên ngành Luật tại trường Ngoại thương đều mang tính quốc tế. Về nội dung, hiện nay các học phần tiếng Anh pháp lý tại trường đại học Ngoại Thương không chỉ chú

trọng vào kỹ năng viết mà đã bao trùm cả kỹ năng phân tích, kỹ năng giải quyết tranh chấp. Tuy vậy, để hoàn thiện hơn nội dung giảng dạy của học phần, các kỹ năng hỗ trợ cho việc soạn thảo, phân tích pháp lý cũng nên được đề cập trong phạm vi môn học như kỹ năng trích dẫn, tránh đạo văn, kỹ năng tra cứu, kỹ năng sử dụng sử dụng tiếng Anh đơn giản (plain English) trong viết, soạn thảo hợp đồng, các bản ghi nhớ và tranh tụng một cách mạch lạc, logic và có tính chính xác cao.

Thứ hai, về phương pháp giảng dạy, giảng viên cần sử dụng đa dạng các phương pháp giảng dạy. Để tăng tính chất phát triển kỹ năng của môn học, ngoài những nội dung về từ vựng, thuật ngữ chuyên ngành, trong chương trình của môn học nên có thêm những buổi tranh tụng bằng tiếng anh để sinh viên có thể ứng dụng những kiến thức đã học và có thêm kinh nghiệm thực tế. Giảng viên cũng có thể linh hoạt giảng dạy kết hợp các buổi thuyết trình, thảo luận, làm việc nhóm và tự học, lấy người học làm trung tâm. Ngoài ra, việc khai thác các nền tảng học online dành riêng cho tiếng anh pháp lý như <https://www.coregrammarforlawyers.com> (đây là công cụ được nhiều trường Luật tại Mỹ sử dụng song song với hình thức giảng dạy trên lớp) cũng là rất cần thiết để sinh viên sẽ có thêm thời gian thực hành trong những giờ học trên lớp.

Thứ ba, về tài liệu phục vụ quá trình dạy và học, giảng viên cần đa dạng hóa các tài liệu. Từ nghiên cứu mô hình của trường Đại học Luật Hà Nội, tài liệu cần bao gồm giáo trình chính kết hợp các tài liệu mở như bản án của tòa án, phán quyết của các cơ quan giải quyết tranh chấp, thư tư vấn của luật sư với các vụ việc trên thực tế,...

Thứ tư, giảng viên cần chú trọng vào quá trình thiết kế bài tập trong quá trình giảng dạy. Để có được bài tập hiệu quả, giảng viên cần hiểu rõ người học, từ đó xác định loại bài tập phù hợp. Ngoài ra, việc thiết kế bài tập cũng cần gắn chặt với mục tiêu về kiến thức và kỹ năng của học phần, đảm bảo người học đạt được các mục tiêu đó khi hoàn thành khóa học.

Thứ năm, trang thiết bị giảng dạy cũng cần được chú trọng. Nhằm phục vụ cho việc giảng dạy tiếng Anh pháp lý, ngoài phòng học có đầy đủ các trang thiết bị (máy chiếu, mạng không dây, loa...), các cơ sở vật chất khác cũng cần được chú trọng phát triển như phòng máy tính phục vụ cho công tác tra cứu, phòng thực hành pháp luật phục vụ cho các buổi thực hành tranh tụng, giải quyết tranh chấp...

Kết luận

Bài nghiên cứu tập trung phân tích tổng quát về các mô hình đào tạo tiếng Anh pháp lý tại các trường đại học trên thế giới và tại Việt Nam, đánh giá ưu, nhược điểm của các mô hình. Từ đó đưa ra một số đề xuất, kiến nghị thúc đẩy giảng dạy tiếng Anh pháp lý theo mô hình thực hành nghề nghiệp tại trường Đại học Ngoại thương.

Tài liệu tham khảo

- Đại học Cần Thơ. (2022), “Đề cương chi tiết học phần Thuật ngữ pháp lý-Tiếng Anh”, KL116.pdf (ctu.edu.vn), truy cập ngày 18/10/2022.
- Faculty of Law - The University of Hong Kong. (2022), “HKU LLB Regulation Syllabus 2022-2023”, https://dm.law.hku.hk/content/uploads/LLB_regulations_syllabus_2022-23.pdf.
- Harvard Law School (2022), “Harvard Law School Course Catalog 2022-2023 Academic Year”, <https://hls.harvard.edu/wp-content/uploads/course-catalogs/hls-course-catalog-2022-2023.pdf>.

- Harvard Law School (2022), “J.D. Degree Requirements Quick Reference Guide”, <https://hls.harvard.edu/academics/curriculum/registration-information/j-d-degree-requirements-quick-reference-guide/>.
- Harvard Law School (2022), “LL.M. Degree Requirements”, <https://hls.harvard.edu/graduate-program/ll-m-program/ll-m-degree-requirements/>.
- Jo Ellen D. Lewis (2009), “Developing and Implementing Effective Legal Writing Programs in Korean Law Schools”, *Tạp chí Luật Hàn Quốc*, No. 09, 2009, pp. 125-146.
- NUS - Faculty of Law (2022), “4-Year LLB Programme”, <https://law.nus.edu.sg/>, https://law1.nus.edu.sg/admissions/4_yrs_llb_prog.html.
- The University of Manchester (2022), “Course unit details: Introduction to Law and Legal Skills”, <https://www.manchester.ac.uk/study/undergraduate/courses/2022/09672/llb-law/course-details/LAWS10160#course-unit-details>.
- Trường Đại học Luật Hà Nội (2015), “Đề cương chi tiết học phần Tiếng Anh pháp lý 1,2,3”, <https://123docz.net/document/2502812-de-cuong-chi-tiet-mon-hoc-tieng-anh-phap-li-1-2-3.htm>, truy cập ngày 17/10/2022.
- Trường Đại học Luật Hà Nội (2022), “Cấu trúc của chương trình dạy học ngành Luật thương mại quốc tế”, <https://dt.hlu.edu.vn/Images/Post/files/Ph%C3%B2ng%20C4%90%C3%A0o%20T%E1%BA%A1o/Quy%20ch%E1%BA%BF%20CT%C4%90T/Ng%C3%A0nh%20Lu%E1%BA%ADt%20TMQT.pdf>, truy cập ngày 17/10/2022.
- Trường Đại học Luật Hà Nội (2022), “Chương trình giảng dạy ngành luật”, <https://dt.hlu.edu.vn/Images/Post/files/Ph%C3%B2ng%20C4%90%C3%A0o%20T%E1%BA%A1o/Quy%20ch%E1%BA%BF%20CT%C4%90T/Ng%C3%A0nh%20Lu%E1%BA%ADt%20Signed.pdf>, truy cập ngày 17/10/2022.
- Trường Đại học Tài Nguyên và Môi trường Hà Nội (2021), “Đề cương chi tiết trình độ Đại học hệ chính quy Ngành Luật”, https://bmluat.hunre.edu.vn/attachment/bmluat/news/2022/08/13/104312_B%E1%BA%A3n%20m%C3%B4i%20t%E1%BA%A3%20CT%C4%90T%202021%20-%20Lu%E1%BA%ADt%20Signed.pdf, truy cập ngày 18/10/2022.
- U.S. News (2022), “Best Global Universities in the United Kingdom”, <https://www.usnews.com/education/best-global-universities/united-kingdom>.
- University of Wollongong (2022), “UOW Course Handbook 2022: Subject LLB1115”, <https://courses.uow.edu.au/subjects/2022/LLB1115?year=2022>.
- University of Wollongong (2022), “UOW Course Handbook 2022: Subject LLB2225”, <https://courses.uow.edu.au/subjects/2022/LLB2225?year=2022>.